

Vissza kell hozni az emberek tudatosságát!

Részletek a Jantyk Zsolttal készített interjúból

Jantyk Zsoltot, a Debreceni Művelődési Központ igazgatóját székházunkban kérdeztük a kultúra mibenlétéről és közösségmegtartó erejéről. Intézményvezető, közművelődési szakember, zenész, dalszerző, a PG Csoport frontembere. Az élet sok utat jelölt ki számára, de esetében a célok mindig egy irányba tartanak, s ez nem más, mint a magyar örökség továbbadása.

Hévízi Róbert: *A kultúra áthatja az életét, honnan jön az életre szóló elköteleződés? Melyek az első kulturális élményei?*

Jantyk Zsolt: Egy nagyon kicsi faluból, a Békés megyei Ecsegfalváról kerültem a szomszédos Kisújszállásra, itt lettem gimnazista és kollégista. Sokan voltunk, 40-50-en a fiúkollégiumban, és ott olyan közösség jött létre az összefogás miatt, meg aztán a közös tanulás és a közös élmények miatt is, hogy már elég fiatalon úgy gondoltam, hogy én olyasmivel akarok foglalkozni, ahol a közösségeknek segíthetek, ahol eseményeket szervezhetek. Engem mindig ez motivált. Talán azért is, mert nagy családban nőttem fel, a nagyszüleinkkel és a rokonainkkal elég intenzív kapcsolatunk volt. Nyaranta a Kondoros

környéki tanyabokrok között rengeteg gyerek, fiatal jött-ment: vártuk az aratást, hogy elkezdhessünk a bálákból várakat építeni, meg játszani, akármilyen hihetetlen, de nekem akkor voltak az első kulturális élményeim.

A legelső olvasmányélményem a Gögös Gúnár Gedeon volt, mint sokaknak. Amikor a kondorosi nagyapám meglátta, hogy tényleg tudok olvasni, akkor egy könyvet adott a kezembe: „hogy na, kis unokám, ezt olvasd el, ez igazán jó könyv”. Akkor ötéves voltam, és ez a könyv Gárdonyi Géza Egri csillagok című regénye volt.

Így ötévesen elkezdtem olvasni, majd később szinte teljesen természetes módon nőttem bele a magyar kultúra és a közösségek szeretetébe. Volt egy jó barátom, Jámbor Józsefnek hívták, színész-rendező, aki azt mondta: „Zsolti, te ne a szegedi főiskolára jelentkezz, hanem menj Debrecenbe, a Debreceni Kossuth Egyetemen oktatják legmagasabb szinten azt a szakmát, ami neked igazán való, a népművelést”. Így történt, oda jelentkeztem, nem is vettek fel elsőre. Megyei engedéllyel Ecsegfalván 5-8. osztályosokat tanítottam tizennyolcévesen. Aztán mégiscsak felvettek az egyetemre,

jött a sorkatonai szolgálat Zalaegerszegen. Ott újabb elköteleződés ért, a zene fogott meg nagyon.

H. R.: *Jelenleg a Debreceni Művelődési Központ igazgatója. Milyen szakmai előmenetel előzte meg ezt a beosztást?*

J. Zs.: Ha mondjuk, ahogy egy jó szatócsboltot úgy tudnánk definiálni, hogy a tütől a repülőig minden van benne, velem is így történt, mindent csináltam. Az egyetemen összebútoroztam a zenével és a gondolati szövegekkel, és szabadúszóként zenéltem. '90-ben végeztem az egyetemen, utána a közművelődési titkárság vezetője voltam az egyetemen '92-ig. Aztán az egyik miskolci barátomnak, akit a zene kapcsán ismertem meg,

„Nyaranta a Kondoros környéki tanya-
bokrok között rengeteg gyerek, fiatal
jött-ment: vártuk az aratást”

írtam egy igazgatói pályázatot a Gárdonyi Géza Művelődési Ház élére, és gyakorlatilag egy hónap múlva majdnem sírva telefonált: „Nagy baj van Zsolti, megnyertem az igazgatói pályázatot. Gyere már, segíts főmunkatársként!” És aztán ott dolgozhattam abban a műházban, ami tulajdonképpen egy régi kastély volt, majd az akkori Ady Endre Művelődési Központba kerültem, ahol gyakorlatilag az első nagy csalódásom történt a szakmával kapcsolatosan.

Nagy átalakulások voltak, Miskolc mint ipari város teljesen tönkrement, rengeteg munkanélküli volt, a fiatalok kint lófráltak az utcákon, mert nem tudtak hova menni. Főmunkatársként az volt a feladatom, hogy minél több használtruha-vásárt hozzak be az intézménybe. Úgy éreztem, hogy én nem ezért végeztem az egyetemet.

A következő állomás a Narancs Klub volt, ami a Vian Klub nevet viselte, Boris Vian után. Kultikus helyet sikerült csinálnunk. Nagyon élveztük a feleségemmel, fiatalok voltunk, napi tizenhat órát dolgoztunk, délután 4 órától hajnal 4-ig voltunk nyitva. Mindenféle műfajban szerveztünk koncerteket, tánccház is volt. Valószínűleg a hiányra épültünk rá, sikeres, nagy látogatottságú, komoly hely alakult ki a Vian Klubból. Ami előtte – megjegyzem – egy pártház volt. Az volt a legnagyobb tanulság, hogy

bármilyen térből lehet jó közösségi teret csinálni, ha meg tudjuk szólítani a közösséget, és az a közösség úgy érzi, hogy a hely érte van, és vele együtt lélegzik, gondolkodik.

Amikor a feleségem a gyermekünket várta, hazajöttünk Debrecenbe, akkor kezdtem el jóval tudatosabban gondolkodni a szakmáról. Mert mikor gyereke lesz a rockzenésnek, akkor rájön, egy gyermek felneveléséhez rendszeres munka is kell. Szerettük volna a kislányunkat vidéki, természetközeli környezetben felnevelni, így örömmel elvállaltam a Derecskei Művelődési Központ vezetését 1999 októberében.

Megvolt a végzettségem hozzá, így kerültem vissza a szakmába véglegesen. Nem sok jóval kecsegtettek eleinte, azt mondták, ha továbbra is kongani fog az ürességtől, akkor bezárják. Alig telt el kilenc hónap, akkora tömegek jártak a közösségi házba, hogy azon kellett dolgozni, hogy legyen elegendő hely mindenkinek.

Olvastam még az egyetemen egy anyagot – szinte szamizdatként terjedt – a nyitott ház mozgalomról. Abban találkoztam először Makovecz Imre és Beke Pál nevével, meg azzal a fejlesztési elképzeléssel, amit ők véghezvittek.

Amikor infrastrukturálisan nagyjából helyrehoztam a művelődési házat, egyre többet beszélgettem az emberekkel, egyre több kapcsolatot tudtam a beszélgetések során kiépíteni.

„Gyüttmentként” azon vettem észre magam, hogy 2002-ben már képviselő voltam, 2003-ban pedig az alpolgármestere lettem a településnek.

Majd újabb társadalmi megbízatásokat kaptam: először a megyei közgyűlésben voltam kulturális bizottsági külső tag, majd a megyei közgyűlés kulturális bizottsága elnöke lettem. Aztán az akkori debreceni polgármester felhívott, hogy nem vállalnám-e el a Debreceni Művelődési Központ igazgatói posztját. Ez majdnem kilenc éve

volt. Először elutasítottam, mert én sokkal jobban szeretek vidéken dolgozni. Dolgoztunk páran egy anyagon, a Közös jövőnk Hajdú-Bihar fejlesztési koncepción. A stratégiát elfogadták és pénzt is rendeltek mellé, és nagyon szép dolgokat csináltunk, akkor már teljesen tudatosan, tehát a közösségek felé fordulva végeztem a munkámat.

Mikor másodszorra is felkért az akkori alpolgármester, Somogyi Béla, tudtam, hogy Debrecen az Debrecen, a civis város, harmadszor nem fog felkérni semmire. Úgyhogy elvállaltam, és így kerültem a Debreceni Művelődési Központ élére.

Amivel csak lehetett, próbáltam Debrecen és a szűkebb és tágabb régióját összekapcsolni. A város megmaradt polgári városnak, a szocializmus úgy ment át rajta, mintha nem is lett volna. Illetve egy-egy csúnya épület az maradt utána, de a mentalitást nem tudta megváltoztatni.

H. R.: *Kanyarodjunk vissza Debrecenhez, a Művelődési Központhoz. Milyen szakmai kapcsolata van a Nemzeti Művelődési Intézettel, és ez miben mutatkozik meg?*

J. Zs.: Dr. Juhász Erika a Debreceni Egyetemen vezeti a Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszékét, ami hosszú évekkel ezelőtt felvállalta a szak-

A közművelődés területén végzett kiemelkedő szakmai tevékenységét 2019-ben Bánffy Miklós-díjjal ismerték el

A Nemzeti Művelődési Intézet hitvallása az épület földszinti fogadóterének kivilágított mennyezetén

ma megújítását. Ez a szellemiség a Nemzeti Művelődési Intézet gondolkodásával megegyező irány. Így már itt, Debrecenben adott volt a kapcsolódás. Závogyán Magdolna a kezdetektől bevont a fejlesztésekbe és a közös gondolkodásba, többek között koordinálok az intézmény szervezésében megvalósuló Látóutakat, benne vagyok a székház szerves magyar műveltségre épülő Napút munkacsoportjában.

H. R.: Ön szerint a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai tevékenysége mivel járult hozzá a Kárpát-medencei közművelődés kiszélesítéséhez?

J. Zs.: Egy erőteljesen hálózatban gondolkozó kulturális intézményről beszélünk. A hálózatok, kihasználva a rendszerben való gondolkodást, legolcsóbb és leghatékonyabb eszközök a társadalom mély mozgásainak befolyásolásához. A társadalom atomizálódásának megállításához ugyanúgy a hálózat az, ami segítséget nyújt. A kultúra eszközeivel a Nemzeti Művelődési Intézet élen jár ebben a folyamatban az anyaországban és a külföldi nemzetrészek tekintetében is.

Egy nemzet, ha nem figyel a hagyományaira, akkor történelmi lépésekben mérve pillanatok alatt eltűnhet. A szakmánknak az a feladata, hogy ezt az eltűnést akadályozza meg a kultúra sajátos eszközrendszerével. Úgyhogy én nagyon drukkolok a közművelődésnek és a Nemzeti Művelődési Intézetnek, mert ez a jövő szerintem.

H. R.: Szóba került a székház. Milyen érzések, milyen gondolatok fogalmazódtak meg önben, amikor bejött ide?

J. Zs.: Amikor itt vagyok, a hagyomány és a modernség harmonikus együttélését látom. Az épületben zajló munka a magyar nemzet kulturális örökségét hivatott szolgálni. Ha megnézzük az épület architektúráját, az ugyanezt üzeni. Kívülről mint egy nemesi kúria, de minden megvan benne, amit a 21. század megkövetel ahhoz, hogy a kihívásoknak megfeleljünk.

H. R.: Az aulában, az alapkö fölé látható egy írás a mennyezetén, a Nemzeti Művelődési Intézet hitvallása. Egy üzenet a jövő vándorának, ami öntől származik. Hogyan született ez a pár gondolat?

J. Zs.: Závogyán Magdolna felkérésére a Nemzeti Művelődési Intézet székházának alapköletéleire írtam. Rövid volt a határidő, de inspirált a feladat. Arra gondoltam, hogy eljön az az idő, hogy amikor

ezt olvassák, mi már nem leszünk, s világossá kell tenni, hogy mit akartunk, miért tartottuk fontosnak a nemzeti kultúra megőrzését. Ezt írtam le. Nagyon jól sikerült, büszke vagyok rá.

Annyi gyönyörű erőfeszítés, annyi érték született az elmúlt ezer év alatt magyarként, hogy ezt kötelességünk átadni, harcolni a globalizáció sematikus értékeivel szemben.

A saját lehetőségeim szerint mindent szeretnék megtenni azért, hogy megmutassuk mindazt, amitől egyedi a nemzetünk. Ez az egyik legfontosabb dolog. Ha ezt elértük, van folytatás, akkor már megérte, hogy ezt a szakmát választottuk.

H. R.: Egy rohanó világban élünk, minden gyorsan változik, alkalmazkodni kell bizonyos körülményekhez, a közművelődésnek is. Milyennek képzeled el a közművelődés jövőjét? Milyennek szeretné látni?

J. Zs.: Én úgy képelem el a jövő közművelődését, hogy érvényesül benne a teljességre törekvés példájának a felmutatása. Vissza kell hozni az emberi közösségek tudatosságát. A közös gondolkodás, a közös akarat, a közös tevékenység iránti tisztelet régen olvasóköroket, egyleteket, később színházakat, múzeumokat, könyvtárakat hívott életre. Szeretném, ha az emberek újra tudatosan élnék a mindennapjaikat, s tudatos élnének a magyar nyelv és a kultúra adta lehetőségekkel.

JANTYIK ZSOLT 1990-ben végzett a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, ahol magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári és közművelődési előadói diplomát szerzett. 1999 és 2005 között a Derecskei Művelődési Központ, 2005–2008 között a Mikepércsi Művelődési Ház igazgatója. 2008-tól a Hajdú-Bihar megyei Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár és Művelődési Központ közművelődési vezetője, igazgatóhelyettese. 2002–2014 között Derecske város alpolgármestere, 2006-tól 2010-ig a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés rendes tagja, a kulturális bizottság elnöke. 2000 óta a Kék Kálló Menti Népfőiskolai Társaság elnöke. 2013-tól a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés Helyi Értéktár Bizottságának elnöke. 2012 óta a Debreceni Művelődési Központ Igazgatója. 2012-től 2014-ig a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájának vezetője. 2014-től a Községi Kezdeményezések Országos Szakmai Központjának vezetője, 2018-tól tanácsadóként kapcsolódik az intézmény munkájához. 1986-tól a PG Csoport énekes, 2003-ban az év eMeRTon díjas szövegírója. 1999-ben megkapta Debrecen Város Csokornai-díját. 2013-ban elnyerte az év ARTUSJUS könnyűzenei szövegírója elismerést, 2014-ben pedig a Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetését. A közművelődés területén végzett kiemelkedő szakmai tevékenységét 2019-ben Bánffy Miklós-díjjal ismerték el.